

Elżbieta Wendlandt

Waloryzacja turystyczno-kulturowa powiatu gostyńskiego

Turystyka Kulturowa nr 2, 47-53

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały faktograficzne

Elżbieta Wendlandt

Waloryzacja¹ turystyczno-kulturowa powiatu gostyńskiego

1. Ankieta waloryzacyjna

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A a) Obiekty sakralne:

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

Zespół Klasztorny Filipinów-Głogówko- Świąta Góra (6)

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

Zespół Klasztorny bonifratrów ze szpitalem- Piaski- Marysin (3)

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym) (jedno pierwsze) (6)

Głogówko koło Gostynia - Bazylika na Świętej Górze (6)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (za pierwsze trzy) (4)

Kościół pw. Św. Idziego (romański) Krobia (4)

Kościół para. pw. Św. Michała Archaniola w Pogorzeli (4)

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Gogolewie (4)

I.A. b) Zamki i pałace

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

Zespół pałacowy w Dusinie (3)

Zespół pałacowy w Gogolewie (ze stadnią) (3)

„Zamek” w Rokosowie (3)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne

Historyczny cenny zespół urbanistyczny z rynkiem i kilkoma ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12)

Rynek w Gostyniu (3)

Rynek w Krobi (3)

Rynek w Pogorzeli (3)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu lokalnym ZD (do trzech) (1)

Pępowo - Wiatrak Koźlak (1)

Gumienice - Wiatrak paltrak (1)

Grabonóg - Wiatrak Koźlak (1)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6)

Gostyń: Kasyno Gostyńskie (6)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy) (4)

Szkoła w Starej Krobi (4)

Ratusz w Gostyniu (4)

I.A. d) Obiekty militarne:

brak

¹ Waloryzacja sporządzona na podstawie: Mikos v. Rohrscheidt A., Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy, Gniezno 2008, s. 413 - 467

Dodatkowe punkty za wszystkie obiekty powyżej wpisanych klas:

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (dodatkowo, jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO)(15)

Głogówko - Bazylika n Świętej Górze, Pomnik Historii (2008) (15)

Własny materiał informacyjny w obiekcie (publikacje monograficzne, albumy) (pierwsze trzy obiekty) (1 pkt)

Głogówko - Bazylika na Świętej Górze (1)

Gostyń - Kościół pw. Św. Małgorzaty (fara) (1)

Za bardzo dobry stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu

Stan konserwacji głównych obiektów bardzo dobry (2)

I.B.) Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty

Monumenty (pomniki) o znaczeniu lokalnym (do trzech) (1)

Gostyń - Figura Matki Bożej na Rynku z 1776 r. (1)

Gostyń - Pomnik „Podziękowanie ludu Ziemi Gostyńskiej za odzyskaną niepodległość” (1)

Sarbinów - Figura przydrożna Matki Boskiej (1)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu ZD (do trzech)(2)

Pałac w Gębicach – związany z osobą Adama Mickiewicza (2)

Dworek w Dusinie - związany z osobą Jędrzeja Moraczewskiego (2)

Miejsce związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

Dworek ziemski w Grabonogu - Muzeum im. Bł. Edmunda Bojanowskiego (1)

Gostyń - Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia im. Józefa Seidlera (1)

I.B. b)Cmentarze historyczne

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)

Głogówko, podziemia pod Bazyliką na Świętej Górze – miejsce pochówku fundatorów Bazyliki, m.in. Macieja III Borka, Adama z Konarzewa Konarzewskiego, ks. Stanisława z Oponowa i innych (2)

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali lokalnej (do trzech) (1)

Piaski-Marysin - Cmentarz zakonny (1)

Pojedyncze miejsca pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Stary Gostyń: Grobowiec Gustawa Potworowskiego (twórcy Kasyna Gostyńskiego) (1)

Pojedyncze miejsca pochówku osobistości znanych w skali lokalnej (do trzech) (1)

Borek Wielki: Grobowiec Maksymiliana Sośnickiego (1)

I.B. c) Budowle współczesne

brak

I.C. Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)

Borek Wielki: Fasada domu przy ul. Zdzeskiej (2)

Głogówko (święta Góra): Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem (Świętogórska Róża Duchowna) - (2)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzeum o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)

Prywatne „Auto Muzeum” Jana i Macieja Pedy w Gostyniu (5)

Muzeum Regionalne w Gostyniu (5)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Gostyń, Muzeum Regionalne: Wystawa pt. „Zarys Historii Poczty Polskiej na znaczkach pocztowych ze zbiorów Bronisława Jasickiego”, 2009r. (2)

Gostyń, Muzeum regionalne: Wystawa zdjęć pt. „Przestrzeń wyobraźni”, 2009 r. (2)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż 5 lat: (1)

Gostyń: Muzeum Regionalne w (1)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (brozury, foldery)

Gostyń: Muzeum Regionalne (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Głogówko k. Gostynia: Festiwal Muzyki Oratoryjnej n Świętej Górze (4)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu lokalnym (do trzech)(2)

Powiatowy Konkurs Recytatorski im. Kaspra Miaskowskiego (2)

Strefa Militarna- zjazd (2)

Boże Ciało na tzw. Biskupiźnie (2)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe

Z ofertą turystyczną: brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Park Krajobrazowy na terenie regionu (2)

Park Krajobrazowy im. Generała Dezyderego Chłapowskiego (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (do trzech) (1)

Rezerwat Przyrody „Bodzewko” –gmina Piaski (1)

Rezerwat Przyrody „Pępowo”- gmina Pępowo (1)

Rezerwat Przyrody „Torfowisko źródliskowe” –Gostyń Stary (1)

Ogród przy rezydencji, park kulturowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

Park przypałacowy w Gadurowie (2)

Park przypałacowy w Zimnowodzie (2)

I.H. Szlaki kulturowe

Wirtualne szlaki turystyczne przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Szlak Czartoryskich (2)

Szlak Mickiewiczowski (2)

Szlak Powstańców Wielkopolskich (2)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Ścieżka rowerowa im. Kaspra Miaskowskiego (1)

Ziemiański Szlak Rowerowy (1)

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

Średnia różnorodność materiału informacyjnego (1)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości(każdy język do trzech) (1)

Istnieją trzy wersje językowe materiału informacyjnego: angielska , niemiecka i rosyjska (1)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1- gwiazdkowe, ho stele, schroniska, kwatery zorganizowane- (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

Hotel „Dobrodziej” 3- Krzemieniewo (2)*

Hotel „Podleśna” 2- Gostyń (2)*

Piaski: Bursa szkolna (schronisko) (2)

Święta Góra k. Gostynia: Dom rekolekcyjny (schronisko) (2)

Rokosowo: Ośrodek integracji Europejskiej (kwatery zorganizowane) (2)

Pałac Gębice (kwatery zorganizowane) (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Poniec: Restauracja „Kryształowa” (1)

Bistra, Bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar „u Kostka”- Krobia (1)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Inny dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec PKP w Gostyniu (2)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec PKS w Gostyniu (2)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odl. mniej niż 10 km. (za pierwsze dwie) (2)

Droga krajowa nr 12 (Głogów- Jarocin) (2)

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) (1)

Pępowo- stadnina koni i możliwość wynajmu bryczki (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Brak punktowanych elementów

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje kultury

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Gostyń: Kino „Pod Kopułą” (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Jeziora (zdatne do kąpieli, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi(pierwszy akwen) (2)

Jezioro Dolskie Wielkie (2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Głaz narzutowy „Wielki kamień” w pobliżu drogi Tworzymirki- Miranowo (1)

Dąb szypułkowy w parku w Rokosowie (1)

Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1)

„Góra Zamkowa”- Gostyń (1)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna

Baseny kryte ogólnodostępne- (za pierwszy obiekt) (2)

Basen kryty „Na fali” ul. Starogostyńska 9a (2)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze i inne) (pierwsze dwa) (1)

Stadnina w Pępowie- Szkolenie jeździeckie (1)

Lodowiska sezonowe (za pierwszy obiekt jeśli brak stałego) (1)

Gostyń: Lodowisko w Parku Miejskim ul. Strzelecka (lodowisko na powierzchni naturalnej) (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV.A. Instytucje w regionie:

Brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Brak

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Brak

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

Gostyń ul. 1 Maja (2)

IV.E. Zagraniczne partnerstwa miast i regionów

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Powiat Unterallgeu (Bawaria) (1)

Gmina Hunsel (Holandia) (1)

Gmina Neder-Betuwe (Holandia) (1)

Suma punktów:

Za kategorię I: 142

Za kategorię II: 23

Za kategorię III: 10

Za kategorię IV: 5

Razem za wszystkie kategorie: 180 punktów

2. Ocena Powiatu Gostyńskiego z punktu widzenia turystyki kulturowej

Region posiada średni potencjał kulturowy (142 punkty w kategorii I), ukierunkowany głównie na podróże pielgrzymkowe i pozostałe wyprawy religijne do bazyliki na Świętą Górę, oraz do niektórych okolicznych kościołów. Żywa kultura ludowa w rejonie Krobi może być magnesem wypraw regionalnych. W powiecie możliwe jest ponadto rozwinięcie oferty związanej z turystyką tematyczną, w szczególności biograficzną bądź muzealną, na bazie istniejącego potencjału w zakresie biograficznym (szereg postaci historycznych, zasłużonych w skali regionu) oraz ciekawego i wciąż rozwijanego muzeum automobili.

Baza hotelowa mikroregionu jest słabo rozwinięta, zupełnie brak hoteli wyższych kategorii (4- i 5- gwiazdkowych) oraz obiektów klasy ekonomicznej (hoteli 1-gwiazdkowych, moteli i hosteli). Utrudnia to przyciągnięcie obu grup turystów, korzystających z odnośnej oferty. Kuchnię regionalną proponują tylko gospodarstwa agroturystyczne, nie będące w stanie obsłużyć większych grup turystów.

Do zwiększenia liczby turystów kulturowych, odwiedzających mikroregion mogłoby się przyczynić sformułowanie i promowanie konkretnej oferty lub grupy ofert w zakresie turystyki wiejsko-kulturowej na Biskupiznie oraz regionalnej turystyki kulturowej, opartej na zasobach o charakterze biograficznym. Stworzenie systemu tematycznych pakietów turystycznych dla grup i osób indywidualnych, a także otwarcie choćby jednego obiektu gastronomicznego z autentyczną ofertą kuchni regionalnej mogłoby w krótkim okresie ożywić m.in. weekendowy ruch turystyczny. Zdecydowanie bardziej aktywna powinna być promocja powiatu, w ramach tych działań pożądane byłoby przede wszystkim utworzenie

punktu informacji turystycznej, opracowanie i publikacja większej ilości ogólnodostępnych materiałów promocyjnych przynajmniej w języku polskim. Zorganizowanie szkolenia dla przewodników terenowych przyczyniłoby się do usunięcia problemu braku oferty przewodnickiej w muzeach i innych atrakcyjnych dla turystów obiektach, a także mogłoby pośrednio wpłynąć na stworzenie lokalnej oferty zwiedzania Gostynia, która następnie mogłaby spowodować włączenie mikroregionu do oferty touroperatorów. W promocji powiatu warto wykorzystać współpracę z zagranicznymi partnerami samorządowymi m.in. z Holandii i Niemiec. Dalsza szczegółowa ocena możliwa jest na podstawie analizy przydzielonych punktów w poszczególnych dziedzinach kategorii I oraz w pozostałych kategoriach.

3. Powiat Gostyński jako destynacja turystyki kulturowej

Wyniki przeprowadzonej w grudniu 2009 r. analizy potencjału, w tym funkcjonujących atrakcji turystycznych pokazały dominujące trzy formy turystyki kulturowej, które mogą przyczynić się do rozwoju turystyki w tym rejonie. Należą do nich turystyka religijna i pielgrzymkowa, wiejsko-kulturowa oraz biograficzna. W mniejszym zakresie może przyciągnąć do powiatu istniejąca tu oferta muzealna.

Turystyka religijna i pielgrzymkowa.

Na terenie powiatu jest to najlepiej rozwinięta forma turystyki. Jej potencjał został ustalony w ramach waloryzacji na 30 punktów. Zdecydowanie najważniejszym obiektem dla tej formy turystyki jest bazylika na Świętej Górze w Głogówku pod Gostyniem, która dodatkowo jest miejscem najpoważniejszego eventu kulturalnego powiatu: Festiwalu Muzyki Oratoryjnej. Niezwykły w polskim otoczeniu kształt i bogaty wystrój wnętrza bazyliki św. Filipa z Neri, wzniesionej na wzór weneckiej świątyni Santa Maria Della Salute przyciągnie zwolenników kulturowej turystyki religijnej, z kolei głównym celem stosunkowo licznych pielgrzymek do tego miejsca jest cudowny Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Kompleks sakralny w Gostyniu jest także od niedawna Pomnikiem Historii, co będzie zapewne miało wpływ na wzrost liczby odwiedzających go turystów zainteresowanych dziedzictwem kulturowym. Do częściej odwiedzanych obiektów sakralnych należy także kościół farny w Gostyniu pw. św. Małgorzaty w Gostyniu, oraz szereg mniejszych świątyń, charakteryzujących się ciekawą budową, w tym romański kościół Św. Idziego na cmentarzu w Krobi. Najczęściej odwiedzane obiekty zawierają nie tylko ciekawą historię, ale bogate i interesujące wnętrza. W gostyńskim kościele farnym można podziwiać m.in. ciekawą kaplicę Św. Anny, w której znajduje się słynna późnogotycka rzeźba Madonny z Dzieciątkiem. Uwagę przyciąga również główny ołtarz pochodzący z 1640 r., który cały jest wykonany ręcznie i złożony. Obrazy i rzeźby, które można podziwiać w kościele zostały wykonane przez szkołę flamandzką oraz wielkopolską.

Wiejska turystyka kulturowa

Najcenniejszym obszarem z jej punktu widzenia jest Biskupizna z centralnym ośrodkiem w Krobi, stanowiąca jeden z silniejszych i lepiej opisanych polskich mikroregionów etnograficznych. Może on poszczycić się zarówno elementami żywego folkloru (jak gwara, odświeżone używanie strojów ludowych, tradycyjne pieśni i tańce, kultywowane m.in. przez bardzo aktywny Biskupiański Zespół Folklorystyczny z Domachowa, dziedzictwo materialne w postaci zbiorów etnograficznych (eksponowanych m.in. w Grabonogu i Gostyniu) a także eventami, jak procesja Bożego Ciała w Krobi. Z ciekawych regionalnych tradycji na terenie powiatu warto wspomnieć istniejący od niepamiętnych czasów w Borku Wielkopolskim zwyczaj odgrywania przez amatorskich

muzyków pieśni maryjnych w majowe poranki z wieży miejscowego kościoła. Atrakcją dla turystów zwiedzających tereny wiejskie mogłaby być posiadająca długą historię stadnina w Gogolewie-Pępowie, której zwiedzanie uzupełnia jej oferta rekreacyjna, w tym przejażdżki bryczkami i konne przez tereny leśne.

Turystyka biograficzna

Na terenie powiatu znajduje się szereg miejsc związanych z wybitnymi postaciami kultury regionu wielkopolskiego oraz ludźmi czynu z okresu walki o polskość tej ziemi. Do znanych ziemi gostyńskiej należał m.in. Adam Mickiewicz. Przebywał on w roku 1831 w Pałacu w Gębicach, gdzie przyjeżdżał w celach wypoczynkowych. Obecnie znajdują się tam pokoje gościnne. Nie można pominąć także takiej postaci jak Gustaw Potworowski, ziemianina związanego z Gostyniem i okolicami, inicjatora powstania Kasyna Gostyńskiego, a także jego głównego organizatora: wpływ tej instytucji na rozwój kulturalny i aktywność patriotyczna rozciągał się na całą południową Wielkopolskę. Następną znaną osobą jest błogosławionego Edmunda Bojanowskiego, wielkopolskiego społecznika, pioniera opieki nad wiejskimi sierotami i założyciela zakonu Służebniczek. Urodził się on i dłuższy czas zamieszkiwał w dworku w Grabonogu. Tam też zostało utworzone muzeum poświęcone jego osobie. Z powiatem związani byli także m.in. poeta Kacper Miaskowski i kompozytor Józef Zeidler. Szlak rowerowy im. Czartoryskich łączy kolei niegdysiejsze posiadłości tej znanej magnackiej rodziny, w tym pałac w Rokosowie.

Turystyka muzealna

Najważniejszym obiektem dla tej formy wypraw kulturowych jest Muzeum Regionalne w Gostyniu. Placówka, aktualnie przenoszona do obszerniejszej siedziby, posiada zbiory etnograficzne, związane z Bizkupizną, kolekcję znalezisk archeologicznych, dokumentów źródłowych i innych eksponatów dotyczących historii miasta Gostynia, jego okolic, oraz jego wybitniejszych mieszkańców. Na terenie Gostynia znajduje się ponadto rodzinne Prywatne Muzeum Automobilizmu Jana i Macieja Pedy, Muzeum, gromadzące szereg zabytkowych samochodów (ale i innych pojazdów m.in. z Włoch, Niemiec, USA i Kanady) przyciąga wielbicieli historii motoryzacji. Jego kolekcja zawiera odrestaurowane samochody, posiadające status zabytkowy. Muzeum aktywnie uczestniczy w zlotach zabytkowych samochodów, a znacząca część jego kolekcji wzbogaca jako depozyt Muzeum Motoryzacji w Poznaniu. Niewielkie muzeum im. Edmunda Bojanowskiego w Grabonogu nie jest tylko placówką biograficzną, ale zachowuje i eksponuje szereg przedmiotów związanych z lokalną kulturą, w tym malarstwem, rzeźbą ludową oraz folklorem posiada także bogatą kolekcję historycznych sprzętów domowych i gospodarczych.